YAPRAK

Her ayın biriyle onbeşinde çıkar.
Fikir Sanat Gazetesi
Sahibi ve Yazı işlerini fiilen idare eden: Orhan Veli KANIK
Yıl: 2 Sayı 25
1 Mayıs 1950
15 Kuruş
Abone: 6 aylığı 150, yıllığı 300 kuruş
Adres: Posta Kutusu 179, Ankara
Basıldığı yer: Kanaat Basımevi

BİR ŞEY

I

Bir şey ki hava gibi ekmek gibi su gibi
Lâzım insana lâzım onsuz yaşanılmıyor
Ana baba gibi dost gibi yavuklu gibi
Kalp titremeden göz yaşarmadan anılmıyor

Bir şey ki gözümüzde memleket kadar aziz
Aşkettiğimiz kendimize derdettiğimiz
Adını çocuklarımıza bellettiğimiz
Bir şey ki artık hasretine dayanılmıyor

II

Bir şey daha var yürekler acısı
Utandırır insanı düşündürür
Öylesine başka bir kalbağrısı
Alır beni tâ Bursaya götürür

Yeşil Bursada konuk bir garip kuş
Otur denmiş oracıkta oturmuş
Yüreciğinden bir türkü tutturmuş
Ne güzel şey dünyada hür olmak hür

Benerci Jokond Varan üç Bedrettin
Hey kahpe felek ne oyunlar ettin
En yavuz evlâdı bu memleketin
Nâzım ağabey hapislerde çürür.

Cahit Sıtkı TARANCI

Bu şiir 1947 baharında yazılmıştır.

Orhan Kemal hakkında

M. C. ANDAY

Asıl Orhan Kemal hakkında değil de onun son romanı "Avare Yıllar" hakkında yazmak için başlamıştım yazıya. Biraz düşündüm, daha önce okuduğum hikâyeleri aklıma geldi. Romanı ile hikâyelerinin tadı birbirine girdi. Hikâyelerindeki sahneler romanlarındaki sahnelere bağlandı. Anladım ki ondan parça parça bahsedilemez. Bütün o hikâyeler, romanlar ortaya bir adam çıkarıyor, Orhan Kemal'i çıkarıyor. Bunu, övmek için de söylemiyorum, yermek için de. Gerçekten kimi yazar böyle oluyor, kimi yazar böyle olmuyor. Kimi sanatı kendi dışında, bir iş gibi görüyor, kimi ise yaşıyor onu, hayatına karıştırıyor. Çağımızın yazarları, sanırım, daha çok bu ikinci yolu beğeniyorlar. Orhan Kemal de onlardan. Hani başka yazarların, yemin etseler başlarından geçtiğine inandıramıyacakları olayları, düşünceleri, duyguları o hiç yorulmadan, bizi inandırmak için çırpınmağa kalkmadan, sâkin sâkin söylüyor. Galiba başarısının kaynaklarından biri de burada.

Orhan Kemal'i bugüne kadar tanıyamadım. Tanıyanlardan sorup soruşturuyorum; hep düşündüğüm gibi çıkıyor. Yazılarında onun kadar, kendisini çizen sanatkâr az bulunur, sanırım. Kitaplarından birini okuyup kapadıktan sonra düşünün, Orhan Kemal gelecek gözünüzün önüne. Ama yalnız başına değil. Bir fabrikada işçilerin arasında, karısı ile, çocukları ile bir istasyonda, sıranın üstünde, bir vapurun ambarında, fakir yolcularla omuz omuza... Evet onu hiç yalnız yakalıyamıyacaksınız. Bu bakımdan Orhan Kemal için, kendini, hayatını yazan bir hikâyeci, romancı demek doğru olmaz. Zaten çağımızın yazarlarının bir özelliğ budur, çağımızın yazarı için asıl önemli olan çoğunluğun halidir. Kendi olsa olsa bir bahane, bir vasıtadır. Orhan Kemal bunu o kadar iyi biliyor, o kadar iyi uyguluyor ki siz. onun başından geçenleri okuyorum sanırken bir de bakıyorsunuz ki işçiler, fakir fukara, kadınlı erkekli içinize işlemiş, istif istif kafanıza dizilmiş.

Ne de sade yazıyor Orhan Kemal. Hattâ bazan insana, hiç özenmiyor, dedirttiği de oluyor. Hele güzel cümle meraklıları, şöyle şairane, iç geçirtici sözler arayanlar belki tatsız bile bulurlar onu. Ama Orhan Kemal'in en kuvvetli taraflarından biri de galiba burası. Sizi çarçabuk cümleden uzaklaştırıyor, cümlenin arkasında, ötesinde, uzağında başka bir dünyaya götürüyor. Anlatacağı o kadar şey var ki okuyucusunu güzel sözlerle, parlak deyişlerle eğlendirmekten bir kalem vaz geçmiş. Boş vermiş edebiyatçılığa. İyi de etmiş. Bu sözleri Orhan Kemal'in uslûbunu küçümsemek için söylüyorum sanılmasın. Tam tersine, yazıda en çok o tarzı sevdiğim için böyle diyorum. "Geldim, gittim" diye yazmanın büyüklüğünü de, güçlüğünü de biliyorum.

Bizim hikâyeciliğimizde, romancılığımızda son zamanlarda halka doğru köylüye, işçi sınıfına doğru bir akım başlamıştı. Önceleri sadece bir heves gibi görünen bu akım sonraları güçlenmeğe, temellenmeğe başladı. Yaman yazarlar yetiştirdi. Ama onların hepsi de, eninde sonunda, birer yazar, birer çığır-başı idi. Orhan Kemal ise kendini o anlayışın içinde buldu. Rahatça koyuldu yazmağa. Bu bakımdan onu yeni hikâyeciliğimizin en gerçek erlerinden sayıyorum.

Orhan Kemal'in bana ilk ağızda düşündürdüklerini yazdım. Daha çok yazacağım.

MEHMET BEY

Mehmet bey gözüne gözlük takar
Baston alır eline
Dolaşır caddelerde sevgilim
Salına salına

Herif küpünü doldurmuş
Malûm usulle bilirsin
Bir dostu var ki vallahi
Yanında sen çirkin kalırsın

Öylesine kurum öylesine çalım
Sanki küçük dağları yaratmış
Ama bir parmak üstünün yanında
Kerata süklüm püklüm

Kurumuna bakarsan büyük vatanperver
Bir o bilir dünyada olanı biteni
İnanma güzelim inanma
Çiftlikleriyle karıştırıyor vatanı

Döğmeli bu herifi sevgilim
Çevirip sokak ortasında akşam üstü
Sonra bir temiz rakı içmeli
Çağırıp eve eşi dostu

Oktay RIFAT

Ayşe Hoca

Orhan KEMAL

Tahrirli iri gözleri, uzun siyah kirpikleri, omuzlarını döğen kıvırcık lüle lüle saçları ve lüle lüle saçlarında yanar döner taftadan kurdelesi..

Beni, karımı, kızımı, sokaktan merakla gelmiş derhal dönecek olan eli yüzü toz toprak içinde, haşarı oğlumu, yerde serili, havı dökülmüş halıyı, eski perdelerimizi, üçüncü çocuğumun salıncağını, duvardaki fotoğrafları filân olgun bir insan gibi gözden geçirdikten sonra, sırtını sedire dayadı.

Kaç yaşında?" diye babasına sordum.

"Beş!" dedi.

"Senin ismin ne bakayım?"

"Ayşe..."

"Okula gidiyor musun?"

Beni küçümsiyerek baktıktan sonra dudak büktü:

"Ben hocaya gidiyoyum!"

"Ne hocası?"

"Eyif hoca.."

Babası izah etti :

"…. Elif hoca çok keskin hocadır, âlim ülema. Bizim kasabada millet doktora gitmez çokluk. Neren ağrırsa ağrısın. Elif hoca bir okur. bir üfler... Tamam!"

Beni göz ucuyla süzmekte olan Ayşe :

"Oşman, dedi, hiç şöj dinyemiyoy, oynuyoy hep. Ben hiç oynamiyoyum ki.."

"Osman kim?"

"Kardeşi, dedi babası, iki yaş küçüğü.."

"Sen niye oynamıyorsun?"

"Hocayay oynamaj!"

"Sen hoca mısın?"

"Eyhamdüyiyyah!"

"Neler biliyorsun bakayım?"

"Benim amme cüjüm vay.. Oşman yıttı, annem dövdü, Eyif hoca da dövecek.."

"Ammeden neler öğrendin?"

"Eyhamı, kuyhüvayyahi'yi, teppet'e geydim!"

"Kulhüvallahi'yi oku bakayım.."

Sedire çıktı diz çöktü, yumuk avuçlarını dizlerine koydu, hafif hafif sallanarak, başladı :

"Kuyhu vayyahi ahat-Ayyahüşşamet - Yem yeyit - Veyem yûyet - Veyemye küyyehu ……."

"Peki.. Ne demek bunlar?"

"Nebyim ben?"

"Topun var mı senin?"

Omuz silkti :

"Hocalayın topu oymaj! Oşmanın vay amma.."

"İp te mi atlamazsın?"

"Ben atyamam. Oşman atyay!"

"Ya sinema? Sinemaya gider mimisin?"

"Hocayay şinemaya gitmej, günah.. Amma Oşman gidiyoy.."

Hocalar koşmaz, hocalar oynamaz, hocalar gülmez... Babası kızına gururla bakıyordu. Az sonra benim canavarlar Ayşeyi elinden tutup dışarı çıkardılar. Çok geçmeden o da onlara karıştı, ilkpeşin ip atladıklarını sonra saklambaç ve nihayet topla şip şip oynadıklarını duyduk.

Babası :

"Kız oyuna daldı, biraz dolaşalım." teklifinde bulundu. Çıktık beni bir içkili lokantaya sürükledi.

Daha sonra eve döndük. Onlar son trenle gideceklerdi. Ayşe'ye gelince.. Tombul yanakları al aldı..

"Babam babam, dedi, beni götüyme oyya, buyda bıyak.. Babam babamşın!"

Çakır keyif baba, niçin kalmak istediğini sordu. O tekrarladı :

"Babam babamşın beni götüyme!"

Tahrirli gözlerinde berrak damlalarla Ayşe, çocukluğunu bizde bırakarak, boğazlanmağa götürülen bir kuzu gibi, babasının peşinde, çıktı gitti.

Halk Kültürü

UNESCO tarafından "Halk Kültürü" konusunda bir konferans vermeye davet edilen Fransız sanatkârı Aragon, sözlerine şöyle başlamış: "Halk kültürü sözünü reddederim, çünkü bu sözü kullananlar, biri halka öteki de küçük bir azınlığa mahsus iki türlü kültürün varlığını kabul ediyorlar."

Gerçekten de, aydınlarımız arasında halk kültürü, halkın kültür seviyesi vs.. gibi sözleri ağızlarından düşürmiyenlerin çoğu, kültür denilen nesneyi büyük kütleye bir türlü yakıştıramazlar. Onlara göre kültür, müstesna şahsiyetlerin malı, imtiyazıdır. Onlar eğer lütfedip te kültürlerinin bir nebzesini halka sunarlarsa ne âlâ. Buna hiç bir mecburiyetleri yoktur, çünkü kültürlerini kendi kabiliyetlerine, dehâlarına borçludurlar.

Açıkça halk düşmanlığıyapanların böyle düşünmesini haydi tabiî karşılayalım, ya halkçı geçinenlerin de halkı aydınlardan yani kendilerinden aşağı görmelerine ne demeli? Bunlar da halk kültürü diyince, en fazla, "halkın da kendileri gibi kültürlü olma hakkı" nı anlıyorlar. Halkçı olduklarını söyliyen aydınlarımızdan bazılarını biraz konuşturun, sanattan bilimden söz açın, göreceksiniz ki bunların halkçılıktan anladıkları, "halka acımak", "halkın kültürsüzlüğünü görerek içi sızlamak" tan ibarettir. Bilim, sanat ve kültürün asıl kaynaklarının halk kütlelerinde olduğunu anlamazlar, kabul etmezler. Sanatın da, bilimin de halkın malı olduğunu söylediğiniz zaman dudak bükerler : "Nasıl olur efendim ? Sanat, bilim, herşeyden önce kültür meselesidir. Halkın ise, maalesef, kültür seviyesi düşük. Öyleyse ne yapacağız? Biz mi halka ineceğiz? Hâşâ. Biz Madmazel Noralya'nın koltuğuna otururuz, halka da Cingöz Recai romanlarını sunarız. Ne yapalım, halk o kadarını anlıyor." derler.

Halk kültürü kavramı muhakkak ki birçoklarının foyasını meydana çıkarıyor. Bununla kalsa iyi. Gerçek halkçıları da yanlış yola sürüklemesi tehlikesi var. Çünkü halk kültürü diyince, bunu, bir takım özel metodları, meseleleri, doktrini bulunan ayrı bir çalışma alanı sayabilir ve "aydın kültürü" ile "halk kültürü" arasında ayrılık gözetmek gibi feci bir yanlışa düşebiliriz.

Hayır, halk kültürü diye birşey yoktur, millî kültür vardır. Bu da, ileri ve hür bir toplum kurmak için savaşan halk yığınlarının eseridir. Sayısı milyonları bulan bir toplumda birkaç yüz, birkaç bin kişinin sanattan, bilimden faydalanması hiçbir şey ifade etmez. Sanat bilim halkın malıdır. Kökleri halkın içinde olmalı, halk tarafından anlaşılmalı, sevilmeli, halkın hislerini, düşüncelerini, iradesini birleştirmelidir.

Bu gerçeğin aydınlarımız tarafından iyice anlaşılmasını biz çok önemli biliyoruz . Çünkü ortalığı kaplıyan irtica havasının, halkı afyonlamak için yayınlanan din dergilerinin, gazete yayınlarında görülen bayağılıkların suçu hep halkın sırtına yükletilmek isteniyor. Sebep olarak ta, memleketimizde halkın kültür seviyesinin düşüklüğü ileri sürülüyor. Oysaki bu, yalnız Türkiye'de görülen bir hal değildir. Dünya ölçüsünde bir halk düşmanlığı hareketiyle karşı karşıyayız. Başta Amerika olmak üzere dünyanın birçok yerlerinde kültür yayınlarının bilerek halkı aldatma, uyutma, gevşetme yolunda kullanıldığını görüyoruz. Hür ve mesut bir dünyaya susamış halk kütlelerinin mücadele kudretini kırmak için hiç bir fırsat kaçırılmıyor. Amerikan Digest'leri tipinde sathî ve uydurma bilgileri yayan dergilerden, zevksizlik timsali Holivut filimlerinden tutunuz da, en ağır başlı görünen ekonomi ve politika gazetelerine, kitaplarına varıncaya kadar hepsinin yaptıkları iş, büyük kütleleri aldatmaya, oyalamaya çalışmak, kadere, tevekküle alıştırmak, böylece halk yığınlarının şuurlanmasını geciktirmektir. İleri bir ekonomi düzenine henüz kavuşmamış memleketlerde bu iş daha kolay başarılabiliyor. İşte, memleketini gerçekten seven aydınların, sanatkârların bir an bile göz önünden ayırmamaları gereken durum budur. Onları pohpohlıyarak halktan ayırmaya çalışan betbahtlar çıkacaktır: "Siz büyük sanatkâr, büyük bilginsiniz, halk sizi anlamaz" diyeceklerdir. Bu sözlere kanıp ta halktan ayrı bir sanat, bir bilim, bir kültür yaratmak sevdasına kapılanlar, içinde yetiştikleri topluma ihanet etmiş olurlar.

YAPRAK

ALACA KARANLIK

Dayan bakalım dağları delen Ferhat!
Dizboyu çamurdasın;
Bütün gün parkta uyuyan insanların,
Resmini çizen Ömer,
Ressam Ömer
Arslan Ömer haklısın.

Yaprağın yeşili,
Vay anam vay!
İçimi dağlar göğün mavisi,
Uyan dağları delen Ferhat uyan!

Vakit alaca karanlıktır şimdi.

Fethi GİRAY

Ak İnsanlar

Bak şu bulutun ettiğine
bak şu bulutun ettiğine
geldi de duruverdi
geldi de duruverdi
tam da güneşin önüne

Bulut seni tutarım
tutarım da denizlere atarım
Bulut
kara bulut
kara bulutun gölgesi
kara bulutun gölgesinde insanlar
ak insanlar
kara insanlar
kara bulutun gölgesinde

Bulut
bulut seni tutarım
tutarım da denizlere atarım

Suat TAŞER

Gerçek

Çalıştık elden olduk
Konuştuk dilden
Bir kuru canımız kaldı
Böyle miydik eskiden.

Hüseyin ÖZKAN

Boyunduruk

Beni böyle fakir böyle garip eden
Yirmi tırnağım yakanda
Ne çektiğimi elinden
Bir öküzüm bilir
Bir de ben
Anlamak istiyen halimi
Onun gözlerine baksın
Benim ellerime
Yok ayrımız gayrımız
Yaşıyoruz aynı kaderi
O bir boyunduruk
Ben bir boyunduruk

BAŞARAN

Mezar Taşı

Ömrünün baharında
Hayata doymadan
Göçen o kız
Bu mermer mezarda yatmaktadır

Yolcu
Bu kızın göklerde gezen
Asil ruhuna
El Fatiha
Ayak fatiha

M. A. GÜRSOY

Efkâr Üstüne

Efkâr bu
Postacı gibi ansızın çalar kapıyı
Oturur yürek başına
Bir paket çıkarır çantadan
İçi dert dolu

Ekmek derdi
Gurbet derdi
Yalnızlık derdi
Bir de dostlar başına
Aşk derdi

Efkâr bu
Ne halden anlar
Ne emir dinler ne rica
Kalk dersin kalkmaz
Git dersin gitmez
Efkâr bu neylersin

İbrahim GÜCEOĞLU

Şundan, Bundan:

Günâhları neydi

Aşağı yukarı her sayıda yazıyoruz. İrtica aldı yürüdü diye. Atatürk için okutulan mevlûtlardan sonra, bütün yurdu saran din dergileri, o din dergilerinde türlü kepazelikler, okullara konan din dersleri, yeniden açılan imam hatip kursları, ilâhiyat fakülteleri, türbeler, din kitapları, Yecüç Mecüç hikâyeleri, vaızlar, meclislerde okunan arapça ezanlar, Mareşal Çakmak'ın cenazesinde tekbirler, tehliller, en sonunda da Adliyeyi basan tarikatçılar...

Ne zamana kadar meydan vereceğiz bunlara. Bunlara meydan vere vere işin sonu nereye varacak? Yarın öbürgün olacak işlerden kim sorumlu tutulacak? Belki de biz. Belki de biz haksızız bütün bu davada. Öyle ise Menemen isyanını çıkardılar diye darağaçlarında can veren yurttaşların günahı neydi? Onlarsa haksız olan yalnız biz mi rahat edeceğiz oturduğumuz yerde? Kör bıçaklarla kafası kesilen Kubilay'ın günahı neydi?

Seçimler dolayısiyle

Gazetemiz geri kafalarla, dar kafalarla savaşmayı kendine dert edinmiştir. Yazılarımızı okuyan herkes bunun böyle olduğunu bilir. San'atta olsun, bilimde olsun, dünya görüşünde olsun, her türlü yobazlık, her türlü peşin hüküm bizim kabul edemiyeceğimiz bir şeydir. Memleketi kötüye götürecek olan bütün düşünüşleri, her türlü tahrikçiliği, her türlü fesatçılığı da bunlara katalım. Bu zihniyetleri temsil eden, onları körüklüyen kişileri de sık sık ele almaktan hoşlanırız. Kimi zaman şahıslar üzerinde ciddî bir konunun üstünde durulması gerektiği şekilde durur, kimi zaman da gülünçlüklerini ortaya koyup zevkleniriz. Yani onlar bizim için bir nev'i sermayedir.

Eski Millî Eğitim, bugünkü Çalışma Bakanı Bay Şemsettin Sirer de o sermayelerdendir. Kendisinin Sivas Milletvekili olduğunu çoğu okuyucularımız bilirler. Yeni seçimler için de oradan aday gösterilmiş. Bir aralık bir haber duyduk. Sivasta Demokrat Parti daha kuvvetliymiş diye, pek üzüldük. Öyle ya Demokrat Partinin kuvvetli olması demek, Halk Partisinin kazanmaması demektir. Halk Partisinin kazanmaması demek Reşat Şemsettin Sirerin perdeden çekilmesi demektir. Yani uzun sözün kısası, sermayeden oluyoruz demektir.

Bereket versin başka bir haberci çıktı da bizi teselli etti. "Üzülmeyin" dedi. "Bursadan da Peyami Safa aday gösterilmiş, her halde orada kazanırlar."

Bulunan kayıp

Sivas'ın milletvekili adaylarından hepsi Bay Sirer gibi değil. İçlerinde Necmettin Sadak gibi ileri fikirleri savunmuş olanlar da var. Sivasta Halk Partisinin kaybetmesi ihtimalinden bahsedildiği zaman Necmettin Sadak'ın da kaybedeceği daha doğrusu kaybedileceği geliyor akla. Ama insan biraz düşününce bunun bir kayıp sayılmaması gerektiğini anlayıveriyor. Diyor ki "Necmettin Sadak seçimlerde kaybederse ne yapar? Döner Akşam gazetesine, yazı yazar. Bir gazetede bir kaç ileri yazı yazmak ta, geri işler gören bir hükûmetin sorumluluğuna ortak olmaktan iyidir herhalde."

Yani kendisi kaybeder ama, kaybedilmiş bir Necmettin Sadak bulunmuş olur.

Sayın Abonelerimize

13 ncü sayıda başlıyan 6 aylık abonelerimizin abone müddetleri geçen sayıda bitti. Kendilerine haber verilmesini beklemeden abonelerini yenilemelerini ve bize yeni aboneler bulmalarını rica ederiz.

Eski abonelerin posta havalesiyle altı aylık için 150, yıllık için 300 kuruş göndermeleri yeter. Yeni aboneler ayrıca adreslerini bildirmelidirler.

Yeni bir hürriyyet anlayışına feda edilen:

Türk Filimciliği

Yazan : Burhan ARPAD

Çocukluğumda pek uslu idim. Babamdan tek bir defa tek bir tokat yemiştim. İlk Türk filimlerinin en meşhuru olan Binnaz'ı muhakkak görmek için bir düğün gecesi ayak direttiğim ve sözümü yaptırdığım için.

Malûl Gaziler Filim Şirketi'nin muhayyilemde bir sis halinde kalmış olan ve çocukluğumun tek tokatı ile karışmış bulunan Binnaz'ı takip eden bütün Türk filimlerini bir bir gördüm.

İstanbul'da Bir Aşk Faciası'nı seyrederken, sevgilisi Şişli güzeli Mediha'yı öldürdüğü için gazeteleri ve halkı aylarca işgal eden Hamdi Bey'in katli vak'asını dehşet ile yaşamış; Boğaziçi Esrarı'nda ve gerçek romancı Yakup Kadri'nin Nur Baba'sı ile ilk defa karşılaşmış, Ateşten gömlek'te, işgalin ve mütarekenin her türlü dehşetine katlanmış, bütün İstanbul halkı ile birlikte ben de, küçük yaşıma rağmen, hür vatanın ve istiklâlin heyecanını doya doya tatmıştım.

1920 den bu yana, bizim filimlerin büyük bir kısmına, daima heyecanla, hep o ilk tokat yediğim gecenin heyecanı ile koştum.

12 yılı geçmiş olan evlilik hayatımda karımla aramızda başgöstermiş birkaç ehemmiyetsiz ihtilâfın birine de yine bizim filimler sebep oldu. Zamansızlık yüzünden pek seyrek gidebildiğimiz sinemalarda hiç bir Türk filmini kaçırmazdık. Bunların hemen ekserisi san'at değerinden mahrumdu. Fakat ben, her def'asındaki hayal sukutuma rağmen, her yeni Türk filimine hep o Binnaz'ı seyrettiğim gecenin heyenanı ile koşardım. Ama günün birinde, karım ayak diredi. Ben de Türk filimlerine uzun zaman, tek başıma gitmek zorunda kaldım. Bu hal, son yıllara, bizim filimlerin biraz eli yüzü düzelir gibi olduğu zamana kadar devam etti.

Geçel yıl memleketimizi UNESCO temsilcisi sıfatı ile ziyaret ederek basın, radyo ve filim işlerimizi tetkik etmiş olan Philippe Soupault ile konuşuyorduk. Değerli Fransız Şairi o sırada gördüğü bir Türk filimini pek beğenmişti. Bu filimin rejisör ve prodüktörü de yanımızda idi Pek tabii olarak filim işlerinden ve Türk filimciliğinden bahsediyorduk. Souppault bir ara,o heyecanla karışık Fransız samimiyetiyle şunları söyledi :

— Filimlerinizin kalitesini gittikçe yükseltin. Milletler arası Filim Festivallerine eserler göndererek hükûmetinizi yabancı sermayenin baskısına karşı destekleyin ! Zira Amerikan filim sanayiinin buradaki temsilcileri, vergi eşitliği için hükûmetiniz üzerinde baskı yapmaktadırlar. Ankara'da bulunduğum sırada edindiğim intibaa göre hükûmetin bu baskıya karşı mukavemeti maalesef fazla sürmeyeceğe benziyor.

Ririnci dünya savaşının son yılları içinde ilk eserini vermiş olan Türk filimciliği, çeyrek yüz yıla yakın bir zaman emekleme devresinden bir türlü kurtulamamıştır. Bunun başka türlü olmasına da imkân yoktu. Mevcut şartlar içinde her şeyden evvel bir sermaye işi saymak zorunda bulunduğumuz filimciliğin, yabancı sermayenin yüzde yüz bir pazarı olan Türkiye sinemalarına dayanarak bu memlekette yerleşmesine değil, hatta kıpırdanıp emeklemesine bile elbette imkân olamazdı. Her yıl, hatta bazan 3 5 yılda bir çevrilebilen bir veya birkaç filim, bu işlere zaman zaman heveslenen iş adamlarının amatörlük zevkini tatminden ileri geçemezdi.

Bu durum, bundan bir kaç yıl önceye kadar böylece sürüp gitti. Ama bu işlerde muhakkak çalışmak ve birşeyler başarmak istiyenler, bir Türk filim sanayiinin kurulup gelişmesindeki millî ve medenî zarureti hükûmete nihayet kabul ettirebilmiş olacaklar ki; resmî makamlarda hafif bir alâka baş gösterdi. Bizim filimleri gösterecek sinemalardan temaşa vergisi olarak % 5 yerine % 25 alınacaktı. Gerçi prodüktörler, başka şeyler de istiyorlardı. Boş filim idhalinin serbest ve gümrüksüz bırakılmasını, yabancı filim dublajının muayyen bir miktara tahdidini, yeni stüdyo kuracaklardan vergi muafiyeti ve nihayet, yabancı filim idhalâtının normal bir hadde indirilmesini, fakat bunlardan hiç birisi gerçekleşmediği halde, sırf bu temaşa vergisi himayesi bile, onları sevindirdi ve büyük ölçüde teşvik etti. O tarihe kadar yılda birkaçı geçmiyen Türk filiminin sayısı birdenbire 25 e yükseldi. 500 liradan fazlaya çıkarılamıyan eser ücretleri bir anda 1500, 2000 lirayı buldu. Birkaç yüz lira civarındaki artist ücretleri birkaç bine kadar yükseldi. Bunlara muvazi olarak da, berbad ve iptidai şartların olduğu gibi devamına rağmen, ümit verici ilk Türk filimlerimizi de görmeğe başladık.

Ama ne yazık ki, bu ümit verici devre uzun sürmeyecekmiş. Yılda 25 sayısına varan Türk filimi, Türkiye'ye her yıl giren bir o kadar, hatta daha fazla Amerikan filimine memleket kapılarını kapamağa başlamıştı. Böyle olunca da, evvelâ filim idhalâtçıları, sonra da yabancı filim sermayedarlarının kaşları çatıldı, derhal nisbete, hatta UNESCO temsilcisi Fransız şairi Philippe Souppault'nu tabiri ile tazyika geçildi.

Philippe Souppault'nu endişesi ve ikazı yersiz değilmiş. Henüz doğmuş olan Türk filimi, yabancı sermayenin hürriyeti uğruna boğazlanabilirmiş.

Ama bu hürriyet Türk halkınının istiklâl ve hürriyet mücadelelerini beyaz perdede canlandıracak 18 milyonun neş'e iztırap ve çeşitli beşeri duygularını ifade imkânını topyekûn feda etmek bahasına da olsa !